DE SIEGFRIED IDYLLE

2015 Jibbe Willems
voor toneelgroep Maastricht

Ik ben, zo kan men wel stellen, nogal een controverse,
ik sta meer om reputatie dan om mijn muziek bekend.

En al stierf ik voordat Adolf zijn eerste abjecte adem haalde,
lag ik al vijftig jaar onder de grond voor de vlammen uit de Reichstag sloegen;
toch ziet men mij voor zich alsof ik met doodshoofd en bliksemschicht getooid
in zwart uniform gehuld mijn muziek persoonlijk voor de Führer ten gehore bracht.

En ja, mijn kinderen en de kinderen van mijn kinderen
daalden steeds verder van het pad af de duisternis in,
tot zij een inktzwarte toekomst bereikten die ik niet kon voorzien.

En dat ik het niet wist of weten kon pleit mij niet vrij.
Verre van. Misschien dat mijn opvattingen dus
(de onschuld van de tijd dat ik ze uitdroeg ver voorbij)
terecht een schaduw werpen over mijn nalatenschap.

Misschien dat er nooit meer ook maar één noot van mij
uit enig instrument of keel zou mogen ontsnappen.

Maar laat mij, vóór we mijn muziek uit de geschiedenis schrappen,
vóór we al mijn bladmuziek verbranden en een dikke streep
door al mijn composities zetten, laat mij mezelf één keer verdedigen.

Want ik wil laten horen dat ik meer ben dan blinde haat,
meer dan voorafschaduwing van vernietigingsfabriek en dodenakker,
meer dan geluidsband van oorlog, wreedheid en geweld.

Ik ben niet enkel de *Lord of the Ring* des Nibelungen, ik ben
niet enkel de vlucht der Walküren waarmee Francis Ford Coppola
de helikopters over de Vietnamese kustlijn jaagt,
ik ben niet enkel de vallende duisternis in de godenschemering.

Niet dat ik daarmee ook maar één gruwel wil verdoezelen,
ik wil niets goedpraten of verbergen, ik wil enkel laten horen
dat ik méér dan politiek ben. Dat ik óók liefde ben. En liefde ken.

Namelijk mijn Cosima. Mijn Frans-Duits-Hongaarse veldbloemetje,
mijn grote liefde, maar niet zonder slag of stoot. Ach,
welke liefde noemt men groot die zonder slag of stoot tot wasdom kwam?

Ik ben iets ouder dan zij, een kwart eeuwtje maar, wanneer ik haar
op haar vijftiende voor het eerst zie. Ik ben dan nog getrouwd en zij,
zij is nog een kind, en toch ervaar ik voor het eerst verliefdheid. Niet dat
ik het herken, ik denk een aanhoudende schuchterheid te voelen.

En ik probeer de honger van mijn hart te onderdrukken. Het is ook
waanzin, natuurlijk, een oude bok die een groen blaadje ziet,

nota bene dochter van mijn goede vriend Franz Liszt,
ik zet haar uit mijn hoofd, mijn *Liebestraum*, negeer de steken
in mijn hart wanneer zij vier jaar later met een dirigent trouwt,
ik leef verder met mijn vrouw en mijn muziek.

Maar echte liefde onderdrukt men niet.

Wij worden minnaars en ik schop twee bastaarddochters
in haar huwelijk, tot zij haar man wanneer zij dertig is
eindelijk verlaat. Hij schijnt, toen hij hoorde dat zijn Cosima
hem voor de beroemde Richard had verlaten, verzucht
te hebben: “Als het een ander was geweest dan Wagner,
dan had ik hem doodgeschoten.” Maar het is geen ander.

Het is ik.

Wij zijn eindelijk vrij. Wij krijgen een zoon
en wij trouwen. Misschien niet de juiste volgorde,
zeker voor die tijd, maar wie maalt er om een volgorde
wanneer hij een vrouw en een zoon heeft?

Mijn zoon. Siegfried. De overwinning van de vrede. Fidi.

Ik herinner mij zijn geboorte goed: alles is muziek.
Ik weet niets meer van kreunen, krijsen, hijgen of gehuil,
nee, ik hoor enkel de muziek. Ik hoor enkel
de vogel die tijdens de fraaie zonsopgang boven
het Vierwoudstrekenmeer in Tribschen zijn melodie zingt.

Een melodie die bij me blijft.

Dus ik zet het op muziek. Een cadeau voor Cosima,
die mij de liefde en een zoon geschonken heeft.

Ik noem het: ‘Een Idylle uit Tribschen met Fidi-vogelgezang
en een oranje zonsopkomst, als symfonische verjaardagsgroet,
voor mijn Cosima, gecomponeerd door haar Richard’.

(Later ben ik het de Siegfried Idylle gaan noemen,
dat is een mond minder vol en even zo liefderijk.)

Ik hou het groot geheim tot de morgen van Cosima’s verjaardag,
wanneer ik met een klein orkest van dertien man,
we passen precies, op de trap naar haar slaapkamer sta.

En op mijn teken beginnen de musici te spelen.

Cosima, zo lees ik later in haar dagboek, wordt
zachtjes wakker terwijl de muziek steeds luider klinkt,
ze bevindt zich niet langer in een droom, maar, schrijft ze,
in de prachtige muziek die ons huis inwijdt in de vreugde.

Wanneer ik binnen kom met Siegfried is ze in tranen.
Net als iedereen in tranen is. Ze kijk me aan en zegt:
“nu mag ik sterven”.

Hier had de wereld van mij mogen stoppen met draaien,
hier hadden de mooie jaren mogen bevriezen en ons,
Cosima, Siegfried en mij, gevangen mogen houden
in die paar honderd gelukkige hartslagen die wij samen deelden.

Maar de wereld stopt niet met draaien, nee.
De wereld draait door. Dat doet zij zonder aarzeling.

Ik sterf dertien jaar later aan een hartinfarct in Venetië:
Cosima en ik lopen samen door een Palazzo en we hebben ruzie,
zij is jaloers, ik ben chagrijnig, een bliksem schicht in mijn
rikketik en alles; leven, liefde en muziek, wordt zwart.

Zij leeft nog een halve eeuw door en sterft in 1930,
een paar maanden maar voor ook Siegfried sterft,
in het zelfde jaar dat de NSDAP met 14 miljoen stemmen
de tweede partij van heel Duitsland wordt.

Wat volgt is ons bekend.

Ik kan nu nog enkel zeggen dat ik heb geleefd en lief gehad.

En ik weet dat het niet genoeg is,
dat het nog geen deukje licht in de schaduw slaat
die niet veel later over Europa valt,
maar misschien is het iets.

Iets.

Misschien biedt het een snippertje hoop.

Mijn Idylle van Siegfried.

Misschien.

Maar misschien ook niet.